

AnletsBladet

NR 2

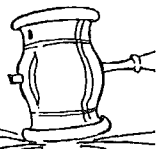
APRIL 2001

Ordföranden har ordet

Ännu ett år har gått och årsmöte har hållits. I AnletsBladet nr 1 var mötet utlyst på två ställen med tid och föredragshållare angivet samt i "Kalendariet". Där står att "kallelse tillsammans med valberedningens förslag och verksamhetsberättelse kommer att publiceras i nästa nummer". Detta blev fel då styrelsen sedan ansåg att utgivandet av tre nummer under tiden februari-april av totalt fyra under hela året, som var planerat, blev väldigt ur ekonomisk synpunkt och för redaktören. Efter någon diskussion enades man om att årsmötet var utlyst i laga ordning. Planerna klarnar vad gäller det närmaste året. Föredragshållare diskuteras. Önskemål föreligger från Vuxenskolan om tidpunkter och namn på föredragshållare för införande i Vuxenskolas programblad för kommande höst och våren 2002.

På årsmötet berättade, spelade och sjöng Barbro Tällman mycket underhållande (se också sid. 2 i AnletsBladet). Där fick vi också veta att prästerna inte bara höll reda på födda, döda och begravda utan att en del sysslade med nedtecknande av sånglekar m.m alltså kulturhistoria. Samarbetet med bibliotek och hembygdsföreningar verkar vara en god blandning. På huvudbiblioteket i Huddinge den 26 februari fick vi en uppfattning om folktro förr i världen av Ebbe Schön. Den 16 maj är vi på nytt välkomna till Huddinge bibliotek då det blir temakväll med information om släktforskning. Då får vi se vad biblioteket har att erbjuda i

Forts. på nästa sida

Tänkt, trott och trollat

Text: Anita Karlsson

Om "Tänkt, trott och trollat" berättade Ebbe Schön på Huddinge Bibliotek den 14 februari 2001.

Inför en fullsatt sal berättade han om Alla hjärtans dag som kom till oss från USA 1956. Det var en direktör på NK som ville öka försäljningen, som importerade seden. I början av 1970-talet minskade intresset för dagen, men det har nu åter stigit.

Om trolldom berättade han också. Det som kunde bringa olycka i en del av landet, kunde i en annan del anses bringa lycka. Han jämförde med publikens olika svar på hur en hästsko ska hänga för att ge tur. Ska den öppna delen vara uppåt eller nedåt? Hur man skulle få en annan person att bli förälskad finns många exempel på. Kärleksdrycker innehållande blod var ett sätt. Ett annat var att ha ett äpple i vänster armhåla tills det var inpyrat av svett och sedan ge åt den man ville ha för att ätas. Bloddrycker är även kända i Afrika och Asien.

Tron på månens olika faser påverkade också människors göranden. Man skulle så i nymåne och sätta potatisen och slakta grisen i nedan. Folktrons lyktgubbar och irrbloss var sumpgas som steg upp ur marken. Man trodde förr på spöken och när man diskuterade så

ifrågasatte man inte spökenas existens, utan man undrade om det hänt här eller där.

En dam i publiken undrade vad "de dödas julotta" var för något. Ebbe Schön berättade om att de döda firade julotta i kyrkan före människorna. De borstade av kyrkbänkarna innan de satte sig för att få bort "döingemullen" som eventuellt blivit kvar efter den tidigare julottan. Åhörarna tackade med varma applåder för Ebbe Schöns intressanta berättelser. □

FöreningsInfo

BOTVIDSBYGDENS
SLÄKTFORSKARFÖRENING

Föreningens adress

Botvidsbygdens Släktforskarförening
c/o Hans Stedfeldt, Solbacksvägen 19
147 41 Tumba. Tel: 08-530 364 77

Styrelsen (riktnr. 08)

Ordf. Gunnar Lindström, tfn 778 08 49
V.ordf. Anita Karlsson, tfn 530 333 10
Sekr. Hans Stedfeldt, tfn 530 364 77
E-post: hans@stedfeldt.pp.se
Kassör. Folke Pettersson, tfn 530 326 04
Klubbmäst. Arne Mattsson, 530 371 16
Suppl. Göta Eriksson, tfn 531 714 12
Suppl. Arne Svensson, tfn 531 836 59

AnletsBladet

Ansv.utg. Hans Stedfeldt, tfn 530 36477
E-post: hans@stedfeldt.pp.se
Red. Arne Mattsson, tfn 530 371 16
E-post: arkarma.mattsson@swipnet.se

Avgifter

Medlemsavgift 2001: 100:-

Familjemedlem: 50:-

Postgiro: 419 06 23-1

Om du flyttar...

Anmäl din nya adress till:

Folke Pettersson, tfn 530 326 04

Ordföranden...forts. från sid.1

sin släktforskarhörna och då skall vi också berätta för utomstående vad BSF är för någonting. I samband med detta kommer hembygdsföreningens ordförande i Huddinge, Ellert Ström, att tala och visa bilder av torp och torpare i Huddinge.

Den 20 maj är vi på Trädgårdstorp i Tullinge i samband med Gillets hembygdsdag och där vi hade tänkt att ha en läsapparat för mikrokort tillgänglig. Har du några gamla 1600-1700-tals anor där du har svårt att tyda texten rekvirera då mikrokorten från SVAR (tänk på att det tar 14 dagar att få dem) så lovar Folke Pettersson m.fl försöka tyda dessa åt dig.

Den "nya" styrelsen (som du kan läsa om här ovan) blev inte så ny. Till sist vill jag önska er alla en skön sommar.

_____ Gunnar Lindström

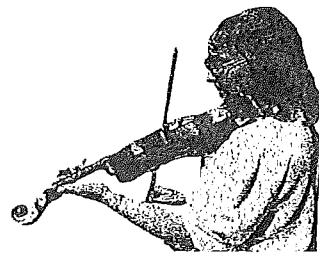
BSF:s årsmöte

Torsdagen den 29 mars höll BSF sitt årsmöte för 2001 i Vuxenskolans lokaler i Tumba. Mötet hade samlat 18 medlemmar. Till ordförande för mötet valdes Ingemar Lindström och till sekreterare Hans Stedfeldt. Årsavgiften för 2002 beslutades till 100 kronor för medlem och 50 kronor för familjemedlem. Avgiften är därmed oförändrad. Till ny klubbmästare efter Bertil Nilsson, som av-

sagt sig, valdes Arne Mattsson. Styrelsens sammansättning framgår på annan plats (under Föreningsinfo på sid. 2) i detta AnletsBlad. Klubbmästaren Bertil Nilsson avtackades av föreningens ordförande Gunnar Lindström. Hur vi skall få flera medlemmar i föreningen och flera besökare till våra medlemmöten var ett par av de punkter som gav upphov till mest diskussion.

_____ Hans Stedfeldt

Sörmländsk folkmusik

Före BSF:s årsmöte den 29 mars berättade Barbro Tällman på ett mycket uppskattat sätt om hur man i Sörmland samlat in gamla visor och sånger. Barbro spelade också fiol och sjöng en del av visorna. Hon berättade bl.a följande. Sörmland är ett landskap där upppteckningarna startade redan så tidigt som 1685 genom prosten Simmings i Vingåker. Han svarade på en frågelistas som skickats ut till alla präster i Sverige på ett lite annorlunda sätt än de flesta av sina kollegor. Andra präster beskrev sin socken genom att ange antal gårdar, vilka djurbesättningar de hade samt antal dagsverken. Dessutom angav man antal personer som bodde i socknen. Simmings beskrev dels detta men meddelade också hur musiken var förankrad i socknen genom spelmän, deras olika instrument samt de olika danstyper han visste fanns. Ett helt unikt dokument från tiden. Nästa stora upppteckningsarbete gjordes av A.G. Rosenberg, som under åren 1876-82 var verksam som klockare i Floda socken. Han gav under dessa år ut tre häften satta för piano med melodier från främst Sörmland men även en del från Östergötland och Uppland. Redaktör K.P. Leffler samlade in melodier runt sekelskiftet 1900 främst i norra Sörmland, Vansö, Helgarö och Selaön. Nils Dencker,

som var folkhögskollärare i Sköldinge, tecknade upp ca 300 sörmländska låtar.

Under arbetet med Svenska Låtar, som kom ut under en följd av år, tecknade Olof Andersson upp 207 melodier som kom ut i Sörmlandsdelen 1934. Sörmlands Spelmansförbund tyckte detta var för lite material från sitt landskap så förbundet skrapade sin kassakista och gav honom i uppdrag att åka runt i Sörmland en gång till. Denna rundresa inbringade ytterligare 1000 låtar. Dessa låtar gavs ut i faksimil efter ca 50 år och är en stor källa för spelmän idag.

Gustaf Wetter samlade in folkmusik under hela 44 år, 1932 till 1976. Han var också spelmansförbundets ordförande under 30 år. Ett år efter hans bortgång gav spelmansförbundet ut hela hans samling 1978.

Gustav Eriksson, från Härads socken samlade in folklivsskildringar främst i landskapets norra delar. Hans material har givits ut bl.a av Svenskt Visarkiv. Han ägnade en stor del åt sånger och danslekar.

Några gavs också ut i boken Tjuderutten sa räven 1999, en bok med sånglekar från förr till nu. Utgiven av RfoD i samarbete med En Bok För Alla. En visinventering genomfördes i Gnesta 1995 och resulterade i boken Kalsonger blå.

_____ Hans Stedfeldt

Alternativ skapelseberättelse

Det hela började med att Gud skapade åsnan och bestämde att hon ska vara ointelligent, bära tunga bördor och leva i 50 år. Att leva så i 50 år tycker åsnan är för länge och prutar till 20 år.

Därefter skapar Gud hunden och talar om att hunden ska vakta människans hus och leva på hennes matrester i 25 år. Ej heller hunden vill leva så länge med de framtidsutsikterna. Gud ger med sig och begränsar hundens livslängd till 10 år.

Så skapar Gud apan och förklarar att hon ska apa sig som en clown, svinga sig mellan träden och leva i 20 år. Apan är inte nöjd med sin livslängd och ber att få leva hälften så länge. Gud låter sig påverkas och apan får som hon vill.

Till sist skapar Gud människan, en förnuftig varelse, som ska ha herraväldet över skapelsen och leva i 20 år. Det tycker människan är för litet. Hon ber Gud om att få de 30 åren åsnan inte ville ha, de 15 åren hunden inte ville ha och de 10 apan ville avstå från. Gud ger efter för människans yrkanden.

Därför lever människan i 20 år som en människa, sen gifter hon sig och sliter 35 år som en åsna, får barn, vaktar huset och lever likt en hund i 25 år på matrester barnen lämnat i kylskåpet, för att slutligen, på ålderns höst, apa sig i 10 år för att roa barnbarnen. □

Återberättat av Ingvar Laxvik

Ordspråk från förr...

- saxat ur boken,
Ordspråk, ordstav och talesätt.

Många ordspråk fungerar ju som liknelser, och ibland kan det vara svårt att lista ut vad ett ordspråk egentligen betyder.

"Morgonstund har guld i mun" har ett enda budskap: att det lönar sig att stiga upp tidigt och arbeta - inte att det är vackert om mornarna, sånt befattar sig gamla ordspråk inte med.

"Räven byter skinn men inte sinn" får uttolkas så, att en listig och opålitlig människa kanske kan tyckas ändra sig men aldrig gör det innerst inne.

"Där gärdsgårn är lägst kliver alla över". I första hand givetvis att man tar sig fram där det är lättast, men också att alla vågar sig på den som är liten och svag.

Latinska ord ur Straff- och Avlösningsslängd

Abortivus	Ofullgången
Absolvera	Ge syndaförlåtelse
Admittera	Tillåtelse till nattvarden
Alter ego	Andra jag
Amica	Älskarinna
Ana	Straffa
Anatema	Förbannelse
Antecedentia	Tidigare vandel
De florata	Kränk, ej längre jungfrulig
In flagranti	På bar gärning
Introductio	Kyrkotagning
Mater meretrix	Oäkta moder
Pater ignoto	Okänd fader
Penitens	Botgöring, kyrkopiikt
Preses	Böner
Spurius	Född utom äktenskapet

Död- och Begravningsbok

Denati et sepulti	Döda och begravna
Mortuus	Död
Humati	Begravda
Obitus, obiit	Hädanfärd, dog
Moris Hora	Dödstimme
Causa Mortis	Dödsorsak
Agoni	Dödskamp
Sepulati	Begravda
Tumulati	Begravda
Kondoleans	Delta i sorg
Cenescens	Åldrande
Versania	Sinnessjukdom
Pleuresi	Lunginflammation
Pneumonia	Lunginflammation
Agina Pectori	Bröstmärtor
Arterio sclerosis	Åderförkalkning
Cerebum	Hjärnan
Cor	Hjärtat
Soma	Kroppen
Pneum	Luft
Pneumon	Lunga
Caeci, caecitas	Blind

Husförhørs- och kommunionlängder från 1700-talet

Communicantes	Deltagare i nattvarden
Questiones	Frågor
L. altaris	Altarets sakrament
Preces	Böner
Baptismus	Dop, dopet
Renatus	Dop, dopet
Oratio dominica	Herrens bön
Decalogus	10 Guds bud
Lectura	Läsning
Propriis verbis	Med egna ord
Dicta scripturæ	Skriftens ord
Symbolum	Trosbekännelsen

KALENDARIUM

25/4 kl. 19.00 Medlemsmöte
Broängsgården, Falkvägen 42, Tumba.
Ragnar Fornö, Uppsala, kommer att berätta om Domböcker (allmänt).
Kaffe serveras från kl. 18.30.
Kostnad 15:-

16/5 kl. 19.00. Medlemsmöte.
Temakväll med information om släktforskning på Huddinge Bibliotek, Kommunalvägen 28, Huddinge.
De som så önskar kan få hjälp att läsa gamla handstilar. Glöm ej att beställa mikrokort i god tid från SVAR, f.n är det 14 dagars väntetid.

20/5 kl. 12.00. Släktforskarhörna.
I samarbete med Botkyrka Hembygds-gille anordnar BSF en släktforskarhörna i samband med Gillets hembygdsdag på Trädgårdstorp i Tullinge.

BSF:s medlemsmöten

Höstens medlemsmöten är planerade att hållas, onsdagarna 12/9, 17/10 och 21/11.

Mer information om eventuella föredragshållare återkommer vi till i nästa nummer av AnletsBladet.

Gamla handstilar

Vi har planerat att starta en studiecirkel till hösten för nybörjare i "gamla handstilar" 1600-1700-tal.
Handledare för studiecirkeln blir Folke Pettersson och är tänkt att vara på torsdagar.

Vi väntar oss ett tiotal deltagare, så anmäl ditt intresse till:
Folke Pettersson, 530 326 04 eller
Gunnar Lindström, 778 08 49.

Släktforskning

En studiecirkel med Göta Eriksson som handledare är planerad att starta på Hallunda Bibliotek i september på tisdagar. Cirkeln ska gå i BSF:s - Vuxenskolas regi. Anmälan görs till Göta, 530 625 90 på Hallunda Bibliotek.

AnletsBladet söker medförfattare!

Vi behöver material. Artiklar, korta eller långa, smånotiser sk. "fynd" under forskningen m.m. Vässta pennan och skriv - tidningen är till för Dig!
Nästa nummer av AnletsBladet utkommer i augusti □

Redaktörerna

LITE BLANDAT

Ett litet korn...

av Gunnar Hoffman

En värmlandsskröna från början av 1700-talet. En prost i Värmland levde ett s.k vidlyftigt liv. Hans stora passion var "kvinnor, vin och sång". Detta kom till biskopens kännedom vilken beslöt att försöka stävja prostens, från kyrkans syn, olämpliga leverne. Biskopen i Karlstad ordnade en biskopsvisitation i Östra Emtervik (dåtida stavning) varvid han påtalade prostens olämpliga leverne. Prosten blev inte svaret skyldig och enligt skrönan skall han ha svarat:
- Jag har fått min nästan övernaturligt manliga förmåga av vår Herre och det vore en skymf emot Honom att inte utnyttja de nådegåvor jag har fått, så jag tänker leva som jag gjort oavsett vad biskopen tycker och tänker.
Till historien hör, att den aktuella prostens är en, i rakt nedstigande led, förfader till Selma Lagerlöf. □

Finns dina rötter i Tuna-Lunda-Bergshammar (D-län)?

Nyköpings-Oxelösunds släktforskarförening anordnar i samarbete med Tuna-Lunda-Bergshammars Hembygdsföreningar

ANBYTARDAG

i Föreningsborgen, Tuna.

Lördagen den 1/9 kl. 10-17

Är du intresserad och vill vara med får du snarast höra av dig till:
Christel Eriksson, tel. 0155/21 29 83
Skynda dig och ring!
E-post: chris.eriksson@swipnet.se

Vår förening är medlemsförening i

Sveriges Släktforskarförbund

Sveriges Släktforskarförbund verkar för att sprida kännedom om släktforskningen som *kulturfaktor, ideell rörelse och vetenskap.*

Kontakta gärna Släktforskarförbundet direkt: Box 30222, 104 25 Stockholm. Tel. 08-695 08 90.

idé & produktion Arne Mattsson 2001

Nytt från Arninge

I *Syssligen* 4/00 (Södra Roslagens Släktforskarförening) läser vi att utbyggnadsplanerna börjar ta fastare form och under 2003 kommer forskarsalen att få fler platser. Man hade stängt några veckor senaste sommar för att inventera korten, och fann att 3300 kort helt enkelt saknades. Hur detta ska förklaras är osäkert, man hoppas bara att det inte är osolidariska forskare som knycker korten!
Arninge har bytt telefonnummer, nu är det, 08-630 15 00.

Saxat ur Släkthistoriskt Forum 1/01...

Stockholm en farligare stad på 1700-talet?

I en färsk doktorsavhandling, *Dödligt våld i Stockholm på 1500-, 1600-, 1700- och 1900-talen* har Maria Kaspersson studerat dödligt våld ur ett historiskt perspektiv. Som grund för avhandlingen ligger dels Stockholms tryckta *Tänkeböcker* (1576-1608) och domar i *Kämmnersrätterna* (1720-65) och i *Rådhusrätten* (1920-39). Under den första perioden dödades som mest 0,8 personer per tusen, medan på 1900-talet var siffran 0,0004/1000, lägsta siffran någonsin. På 1700-talet var barnmord 29% av allt dödligt våld, men i förhållande till folkmängden var frekvensen oförändrad gentemot 1500-talet.

(SvD 2000 26/11)

Kyrkböcker på Nätet

Genline heter en firma som i flera år arbetat med ett projekt att lägga ut scannade kyrkböcker på Internet. Projektet har varit efterlängtat och vi har skrivit om det förut i Shf, men det har liksom aldrig kommit igång ordentligt.

Nu tycks det ha ljusnat, och man har lagt ut några församlingar, som prov, nämligen *Alböke, Algutsrum, Arby, Borgholm* och *Blackstad*. Ännu är det gratis att titta på dessa, men framöver räknar man med en årlig abonnemangskostnad på 1800 kronor.

För att testa detta måste man ladda ner ett särskilt program från deras hemsida.

Adressen är: www.genline.se

BOKTIPS!

En doldis i sortimentet

Den här boken, som har funnits i sortimentet i flera år, har väl aldrig varit någon kioskvältare.

Bara titeln, *Statistik öfver Sverige, Grundad på Offentliga Handlingar*, kan ju inte väcka några större förhoppningar på ett intressant innehåll, men det räcker att öppna boken och bläddra i den, för att hitta sådant.

Boken kom ut i denna upplaga 1833, så det är ett Sverige före tåg, allmänna skolor och tidningar vi får se. Här finns befolkningsstatistik, där förhållandena 1751 jämförs med 1820, folkmängden hade ökat från ca 1,7 miljoner till 2,5 miljoner, trots krig och farsoter.

Utgivaren, generaldirektören *Carl af Forsell*, kommer här och där med egna kommentarer, och förutspår, med anledning av det ökade antalet oä barn, Sveriges snara undergång. Han ger uppgifter om lantbrukets utveckling och gårdarnas storlek i olika landsändar.

Man får veta att 1829 fanns det, i städerna, 167 bokbindarmästare, 328 guldsmedmästare, 168 kakelugnsmakare t.ex, med gesäller och lärgossar i proportion härtill.

På Stockholms *Södra Correctionsinrättning* fanns 1830 622 *correctionister*, som under året åt för 27.087 Rdr, fick kläder för 9.003 Rdr, och ved och ljus för 5.303 Rdr, läkar-kostnaderna var 996 Rdr.

Man *importerade* 88.667 apelsiner, böcker och musikalier för 33.314 Rdr, kaffe för 2,8 miljoner Rdr. Man *exporterade* 362.000 skeppund smitt stångjärn och 16.963 skålpund snus.

Denna goda cigarr i faksimilupplaga på 336 sid. kostar 145:-.

FINN DIN SLÄKT!

En grundbok i släktforskning av Elisabeth Thorsell och Ulf Berggren som ger lite mer än det vanliga.

Här presenteras källor, arkiv och viktiga begrepp, samt tips om hur man forskar på nätet och i olika kulturer. Kostar ca 250:- .196 sid. inb.

Du kan köpa ovanstående böcker över disk hos Sveriges Släktforskarförbund i Stockholm, Warfvinges väg 16, telefon 08-695 08 90.